

Móra Ferenc díszdoktorsága avagy író az iskolapadban

Móra Ferencet 1932 végén avatták díszdoktorrá az akkor még Ferenc József nevét viselő szegedi egyetemen. A szokásos és megszokott formások mellett is forróvá tette a hangulatot az az egyéni, tiszta szívből fakadó önvallomás, amellyel az író az egyetem akkori rektorának, korabeli kifejezéssel: rector magnificusának, avató beszédére válaszolt és átvitette az Aranykoporsó, aznapra megjelent legelső példányát. Móra Ferenc szavai később az egyetem évkönyvében jelentek meg és elolvashatók: emberi és írói végrendeletnek is beillik. De ha formai szempontból nézzük feltétlenül tárca, ez is, mint az ő életművének legnagyobb, legkeményebb veretű, de legszebben cizellált részei.

A díszdoktori avatás után szűkebb körű ebédre gyűltek össze barátok, rokonok a Boldogasszony úti Móra házban. Ebéd után a kora téli szürkületben szivarfüst mellett Móra Ferenc a tárcáiról vallott, Szalay Józsefné a literátus főkapitányának arra a társalgást indító felvetésére: hogy is készült az tárcá és hogy készült ez a díszdoktori.

Móra Ferenc csak legyintett: Leültem és megírtam ezt. Ezzel nem sok baj volt. Bezzeg a vasárnapi tárcáknál néha éreztem, hogy szorit az idő. Így terelődött a vallomás a híres vasárnapi tárcák „megcsinálására”. (Móra Ferenc kifejezése.) Amit ott akkor a jelenlévők mind tudtak, azt pótoltuk mi egy kis ismertetéssel. Móra Ferenc majd egy évtizeden keresztül állandó vasárnapi tárcái voltak a Délmagyarországnak. Ezek a tárcák, mint országos formátumú írók emelték a szegedi Délmagyarországot nemcsak az összes vidéki napilapok fölé értékben (egyéb-ként is kitűnően szerkesztett lap volt), de hajazta legtöbb fővárosi lap szintjét is.

A tárcacsinálásban (tárcagyártásban) sok nehézséget okozott a lakásprobléma, különösen míg nem költöztek a Boldogasszony úti magánházba. Néha a fűtéssel volt baj, néha a világítással, más-kor vendégei voltak otthon, szóval igen sokszor előfordult, hogy szombaton este odébb állt egy házzal. Mert a tárcáirást lehetett egész héten napról napra halasztani, de szombaton este 11 órakor bárhol volt a városban Móra Ferenc, Mihály bácsi a szerkesztőségi cerberus, könyörtelenül megjelent és bevasalta a kézírását. (Soha nem mondott kéziratot!)

A menedékhely (ma sportosan úgy mondanánk: a rejtékhely) igen sokszor a szeretett jóbarát, Pongrácz Albert gázgyári igazgató tágas lakása volt, a Kossuth Lajos sq. és a Damjanich utca sarkán, a gázgyári épületben, amelyet akkor Gáz- és Villamostelepnek hívtak és városi koncesszió révén bécsi érdekeltiség volt. Pongráczéknak tágas szolgálati lakásuk volt, amelyhez egy kis balfolyosón még vendégszobák is csatlakoztak. Persze Pongráczéknál sem volt mindig írásra alkalmas a légtér. Egy azonban biztos volt, hogy nem fekszenek a tyúkokkal, tehát nem kell őket felrúzni első álmukból.

Történt egy szombat este, hogy nagy vendégség volt Pongráczéknál és hiába tesékelték az írók az úgynevezett úri szobába, nem ment az írás. Pedig látszólag minden nagypolgári kelék felsorakozott: gyönyörű fekete mahagóni faragott íróasztal, ezüstveretes kristály tintatartó, ugyancsak

ezüst vadanatűj itató papírral burkolt tapper, az asztal közepén szattyánbőrirtatmappa, bal felső sarkán ezüst monogrammal és az irattartón a különböző cégjelzéses és sima papírok mellett még valódi szálkás rotációs kutyanyelv is kínálta magát. A baj ott volt, hogy a kíváncsi vendégek között csakhamar elterjedt, hogy Móra Ferenc most írja a vasárnapi tárcát. Erre a kíváncsi népből hol ez, hol az egyik be a hatalmas csontszínű szárnyas ajtón. Köztudomású, hogy Móra Ferenc tárcáit a körülötte zajló életből pécézte ki. Még a nagyon is ismert Vadember irások előtt is hol ez, hol az bukkan fel az írókban. Nyilván a vendégsereg-ből egyesek arra számítottak, hátha halhatatlanságot lennek a jelenlétük révén. Abban az időben egyik tárcájában éppen a Kölcsey utcai házfelügyelőnőről írt elnevezve Anyacárnónek, sőt később annak unokáját a gyöngy- vagy bodzaszemű, gombszemű Gizikét is említette és bármily finnyás is volt az úri nép egy Móra-tárcában szívesen vállalta volna az ilyen társaságot is.

Egy szóhoz az írás vége, az írás nem ment. Nemsokára a házigazda sietett a segítségére.

Pongrácz Albertnek két fia volt, olyan 1910 körüliek. Mindkettő gimnáziumba járt, de egyiknek sem fűlt a fogá a tanuláshoz. Az apa instruktor fogadott mellük s hogy emelje a tanulási kedvet, valóságos kis tantermet rendezett be nekik. Jobbra-balra egy-egy pár éppen olyan kemény sötétbarna fából, mint az iskolákban, a falon fekete tábla, egy kis íróasztallal a házitanító részére, tekintélyét emelendő alacsony katedrán. Ebből a tanulószobába vezette be Móra Ferencet Pongrácz Albert.

Móra Ferencben az iskolai környezet azonnal gyűjtőhatott. Már is elhelyezkedett, de milyen jellemző: nem a kényelmes katedrán, hanem a kissé neki szűk iskolapadban, amúgy féloldalasan, ahogy a szülők szoktak iskolai ünnepeken. Maga elé tette cífra fedelű zseboráját és máris nekikezdett a tárcáírásnak. Az írás kitűnően ment, nemcsak akkor, hanem azután is sokszor. A teljes iskolai hangulathoz az is hozzájárult, hogy 11 előtt 10 perccel, amikor a villamos bevonult a remizbe, a ház előtt hatalmasat csengett. Ez a csengetés adta meg rendszerint az utolsó lökést a befejezéshez, mert ezzel a villamossal érkezett Mihály bácsi a kézírásért.

— És milyen érdekes — fejezte be Móra Ferenc az alkonyati lila füstben az emlékezést — az sohasem zavart, hogy este van, azt soha észre sem vettem.

Mint ahogy ott azon a díszdoktori diszebédem sem vette észre senki, hogy beesteledett. Szinte gyónó hangulatban, de beóvakodott Móra Ferenc estéje.

Alig telt el egy esztendő s Móra Ferenc már nem írt több tárcát.

Kicsiny ideig volt hát díszdoktor.

MAGYARKA FERENC

„Öreg sportág” az orvosegyetemen

Tavaly ünnepelte a Magyar Tollaslabda Szövetség megalakulásának 25. évfordulóját. Igaz, hazánkban a tollaslabda mint játék több évszázadra tekint vissza, versenysportként azonban csak 29 éve jegyzi Magyarországon. A kezdeti időszakban a teniszszövetség fennhatósága alá tartozott a tollaslabdázás — kezdte beszélgetésünket Kovács Márton a SZOTE tollaslabdázóinak edzője, technikai vezetője, egyszerre mindenesen.

— Ha jól érttem, ön az egyszemélyes szakosztályvezetés? — Januártól igen. Eddig Tombácz Imre végezte a technikai feladatok ellátását. Most ezeket az adminisztratív munkákat (nevezés, jelentések ide-oda) is nekem kell ellátnom. Jön két kissrác. Marci bácsi, elszakadt a húr az ütőmön! Így a másik: hazavihetem megcsinálni az ütőnyelét? Az edző: adjátok csak ide, a következő edzésre kész lesz.

— Ilyen gyorsan dolgoznának Szegeden a sportszerjavítók? — Tollaslabdautók javítását pár éve végzik a városban, de erre már a költségvetésünkkel nem futja. Ezért inkább edzések után hazaviszem és „megoperálom” a hibás eszközöket.

— Mi a foglalkozása? — Az SZKV-nál pályaszerelő és üzemfenntartási osztályvezető vagyok. Az edzőköred és az egyéb tennivalókat társadalmi munkában végzem.

— Milyen árban? — Ezek a nemzetközi mércevel is elismert eszközök 2500—3000 forint értékben megkaphatók. Természetesen a „tanuláshoz” jóval olcsóbban hozható lehet jutni a szocialista piacon.

— Hányan dolgoznak a szakosztályban? — 40-en vesznek részt foglalkozásainkon. Hetente három edzést tartunk, de be-

osztjuk, hogy mikor ki jön tréningre.

— Miért szükséges ez? — A tornateremben, ahol edzünk, négy pályát tudunk felállítani, amelyeken összesen 16 fő tud gyakorolni.

— Milyen eredményeket ért el a tavalyi évben a szakosztály? — Az országban összesen 18 felnőtt csapat szerepel, ez nem azt jelenti, hogy ennyi tollaslabda-szakosztály működik hazánkban. Ennél jóval több, csak ezek nem állítanak ki csapatokat. A SZOTE együttese az OB I-ben az 5. helyet szerezte meg. A felnőtt együttes mellett indítani kell ifjúsági vagy serdülő csapatot is. Ez természetesen az utánpótlás biztosítása szempontjából nagyon fontos.

— Szakosztályunk ugyancsak ötödik az országos ranglistán. Ezt a helyezést befolyásolja felnőtt és utánpótlás csapataink szereplése, aranyjelvényes sportolók száma, a versenyzők kupaversenyeken való szereplése és ezek minősítése stb.

— És ezek közül hányan egyetemisták? — A felsőfokú intézményben tanuló sportolóink létszáma változó. Általában szabványszerűen jönnek a hallgatók edzésekre. Szorgalmi időszakokban többen, vizsgai idején kevesebben (egyéltálmán nem). Mivel a SZOTE-tornaterem gondokkal küszködik — a meglévő egyet is tatarozzák — így van egy megállapodásunk a testnevelő tanszékkel, mely

szerint igazolhatjuk azoknak a hallgatóknak a félévét, akik heti két óra edzésen aktívan részt vesznek.

— Vannak-e kiemelkedő egyetemi játékosai? — Először hadd említsem Papp Andrea nevét, aki jelenlegi legjobb játékosunk, igaz még csak középiskolás, az szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola tanulója. Ő már a felnőtt válogatott tagja. Nővére, Papp Éva, orvos-tanhallgató, másodosztályú versenyző. Elsősorban az egyetemi és főiskolás bajnokságon remekelt. Párosban Kovács Zsuzsával (Külker, Főisk.) — aki szintén nálunk nevelkedett és a nemzeti válogatott tagja — az első, egyéniben pedig mögötte a második helyen végzett. Nem mehetünk el szó nélkül a JGYTF szlovák—testnevelés szakos hallgatója Hajtman János neve mellett sem, aki szintén Kovács Zsuzsával vegyespárosban bajnoki címet szerzett ezen a vetélkedésen.

— És végül: kiből lehet tollaslabdázó, milyen adottságok szükségesek ehhez a sportághoz? — A legfontosabb, hogy labdaérzékeny legyen a tollaslabda iránt érdeklődőnek. Az alapvetéseket általában hamar el lehet sajátítani, de mozgásból már nehezebb feladat. A következő lépés, amikor már az ellenfél mozgását figyelve adjuk vissza a labdát, tehát nagyon fontos a gyors gondolkodás és a figyelem.

Visszavonult egy nagyszerű sportoló

Beszélgetés Fürjész Istvánnal

Ha egy labdarúgó 30 évesen visszavonul az aktív pályafutástól, azt mondjuk, jó, kiöregedett. Azon sem csodálkozik senki — pedig ez is elgondolkodtató lenne —, ha egy tornász, vagy egy úszónő 23—24 éves korában már nehezen tud az evonálban maradni. Az azonban még furcsábbnak tűnik, ha egy olyan sportoló „dobja be a törülközőt”, aki előtt még számos világversenyen való sikeres részvétel lehetősége áll. Ezért is ért váratlanul a hír, mely szerint Fürjész István, aki 1979 óta a magyar felnőtt válogatott tagja, ifjúsági Európa-bajnok, felnőtt világbajnoki 5. helyezett cselgáncsozó 24 éves korában visszavonul az aktív versenyzéstől és lemond a válogatottságról.

— Magyarul, két szék közül a földre estél? — Nem vagyok az a belenyugó típus. A cselgáncs-szövetségtől 1985 elején haladékok kaptam, mondván rendezzem tanulmányi ügyeimmet. Kérvény ide, beadvány oda, sikerült a matematika-testnevelés szak helyett csak az utóbbin, levelező tagozaton szeptembertől folytatni tanulmányaimat.

— Hány évet is vesztettél? — Kettőt.

* Bevallom, Pistát csodáltam — azt hiszem máskor is — a katonaság alatt. A szolgálat után volt annyi ereje, akarata, hogy edzen. Emlékszem, Jánosalmán

működött (működik?) egy cselgáncsszakosztály, ahová a gyerekek jártak is meg nem is. Amikor ő átvette — engedélyt kapott rá — az edzések irányítását, özlönlöttek a gyerekek, kezdők és haladók. Óriási fegyelmet kívánt, ugyanakkor „haverkodott” is mindenkiel. Ezért nem is lepott meg annyira, amikor elmondta, hogy még a tavalyi év első felében vállalta az edző nélkül maradt Szeol ifjúságiak irányítását.

— Ekkor kettősség állt fenn az egyesület felfogásában. Az ifik edző nélkül gyengélkedtek, ugyanakkor a szakosztály a legjobbak közé törekedett. Az igaz, pillanatnyi időre fel lehet jutni az élvonalba, de ha nincs meg a közvetlen utánpótlás, az már a további minőségi munka rovására megy. Az elnökök ekkor úgy döntöttek, ideiglenesen vezessen a fiatalok edzéseit és közben készíljék a magyar bajnokságra. (1985-ben Fürjész István magyar bajnok lett.)

Megszerettem a gyereket, lelkesen, nagy odaadással dolgoztak a srácok. Azt sugallta valami, nem szabad cserben hagyni őket, azonban még mindig kettősségekben láttam a kiutat: edzeni másokat és magamat is. Az újjáalakult vezetőség — a Szeol

AK és a Dél SC egyesülése miatt — viszont leszögezte, hogy a versenyzés és az edzői munka teljes embert igényel. Ez így nem mehet tovább. Felvetődött a kérdés: mit csináljak?

— Végül is miért döntöttél az edzői pálya mellett? — Az év végén a szakosztályvezetéssel megjelentük Moravec Ferencné, a cselgáncsválogatott szövetségi kapitányt. Itt zárult le minden. Elmondtam, hogy mérlegettem a dolgokat. Nem akarok állandóan távol maradni a feleségemtől, aki a főiskolán még tanult. Szüksége van a segítségemre, hiszen született egy kislányunk, szüleink pedig távol élnek tőlünk, így csak magunkra támaszkodhatunk. Egy másik ok a sok közül, hogy hosszabb ideje bajlodom egy vissza-visszatérő sérüléssel és végre a főiskolát is be szeretném fejezni. A legfontosabb pedig, éreztem, az a bizonyos „tűz”, amely elengedhetetlen a sikeres versenyzéshez, kezd alábbhagyni. Ez nálam pedig döntő érv.

— Mit szólt ehhez a szövetségi kapitány? — Azt felelte, megérti a problémáimat, tudja, a szönyegen is mindig mérlegető típus voltam, ha tehát az edzői pálya mellett döntök, akkor azt kéri a szegedi vezetéstől, adjanak munkalehetőséget.

* Az ügy végére ez év januárjában került pont. Azóta Fürjész István minden nap kora reggel indul a szegedi Etelka sori munkacsarnokba edzést tartani, majd ugyanezt folytatja délután, ha a gyerekek befejezik az aznapi tanulást. Heti tíz tréninget tart 40 ifjú cselgáncsozóval, közülük 25 versenyző, a többiek „mükedve-lők”, de számukra is nyitva az ajtó. Mert Pistá azt vallja: „a gyerekeket edzeni gyönyörű dolog és ez hozzám közel áll”.

Itt még a dobogó közepén